

BIBLIO

červenec-srpen 2013

ročník 1. (6.)

Vychází 20. 6.
jako samostatná příloha
Literárních novin č. 25

www.literarky.cz/biblio

Časopis pro čtenářskou veřejnost – o knihách ze všech stran

LITERÁRNÍ NOVINY

Výročí:
*Umělecká
beseda*

Statistika:
*Knižní produkce
zemí EU*

E-knihy:
Hraniční žánry

Kateřina Tučková:

*Jak se stát
spisovatelkou*

Milena
NYKLOVÁ

Jak se stát

Jak se **Kateřina Tučková** stala velmi úspěšnou spisovatelkou, na to samozřejmě není žádný recept. Asi jí ten úděl určily sudičky, které jí nadělily talent a touhu psát příběhy. Kromě prvních pokusů do šuplíku napsala dva romány. Ten první, *Vyhnání Gerty Schnirch*, dostal cenu Magnesia Litera v roce 2009 a druhý, *Žitkovské bohyně*, Cenu Josefa Škvoreckého v roce 2012 a Kosmas cenu čtenářů při letošním vyhlášení cen Magnesia Litera.

rozhovor

Říkala jste mi, že jste nikdy neměla dost sebevědomí, přitom jste si v prvním románě vybrala téma z lidského hlediska hrozné. Co vás vedlo k tomu, že jste se začala zabývat vyhnáním brněnských Němců v květnu 1945?

Bydlela jsem blízko té čtvrti, kterou obývali Němci a odkud je revoluční gardy hnaly pěšky do Vídně. A bylo mi divné, že ty klasické domy, které jistě byly krásné, jsou v tak zdevastovaném stavu. Začala jsem po tom pátrat, bylo o tom napsáno několik diplomek, sehnala jsem svědky té události a sama jsem si tu trasu prošla, abych si uvědomila, co museli ti lidé překonat, co prožívali. Ten příběh se mi

pak z toho všeho vyloupl jakoby sám. Ale případ vyhnání jsem považovala za událost, jejíž trauma už odeznělo. Myslela jsem si, že lidé se s ním už vyrovnali a strašně mě mrzelo, když teď při volbách se ukázalo, že ti, kdo si po válce zabrali majetky po Němcích v Sudetech, mají pořád strach, aby je nevyhnali jejich původní majitelé. To je nesmysl, když mluvím s Němci dnes, všichni rádi vzpomínají na svá rodiště, ale rozhodně by se nechtěli vrátit. Vracejí se jen ve vzpomínkách, prožili tu dětství, a to má pro každého kouzelnou moc.

Za chvíli jedete do Mořiny u Karlštejna na čtení své knihy. Je to čtení nebo beseda?

Jezdím teď opravdu často do měst po celých Čechách a Moravě, většinou se ty besedy pro dospělou veřejnost konají v knihovně a musím říct, že mě to velice těší, i když je to třeba třikrát týdně. Počítám do toho i vystoupení ve školách, a i když to rozhodně nezaujme každého studenta, většinou ano, protože jim najednou vyvstává před očima aktuální svědectví o nějaké události viděné nejen v kontextu doby, ale tak, aby se ukázaly její skutečné lidské příběhy. Poznávám tak spoustu zajímavých lidí a není zanedbatelný ani fakt, že si tak vydělám peníze.

S tím souvisí moje otázka, jestli je psaní pro vás záliba, kdežto obor,

spisovatelkou

který jste vystudovala na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, totiž kunsthistorie, je vaše vlastní zaměstnání?

Je to tak, pracuji jako kurátorka různých výstav současného umění v galeriích. Tady bych chtěla upřesnit, že se zabývám omezeným počtem současných figurativních malířů, absolventů Akademie výtvarných umění, kteří jsou ještě prakticky neznámí. Já jim tedy nejen výstavu navrhuji, ale najdu galerii, kde by mohla být, vyberu obrazy, převezu je osobně vlastním vozem do určitého prostoru, rozvěším je a postarám se o katalog, který napíšu a dám vytisknout. Na tuhle činnost ovšem není žádný grant ani honorář, to se neplatí, ale většinou dostanu od umělce obraz. Bohužel osmdesát procent absolventů AVU se vzdá své ryze umělecké činnosti, většinou jdou učit na „lidušky“, někdo se žije grafickými úpravami všeho možného. Bojovat o život musí sami.

Vraťme se ještě k vašim literárním začátkům. Posílala jste své rukopisy do časopisů nebo dokonce do nakladatelství, a jestliže ano, vrátili vám je?

Tohle jsem prakticky nezažila, když jsem poslala do časopisů povídky, stávalo se pravidelně, že mi některou vybrali a otiskli. A když se v jednom objevila část z *Vyhánění Gerty Schnirch*, oslovila mě rovnou nakladatelství, jestli bych to nechtěla u nich vydat. Nejdříve to bylo nakladatelství Větrné mlýny, později Host, kam jsem celý rukopis odnesla. Dostala ho do ruky zkušená redaktorka Irena Danielová, která mi poradila, co škrtnout, dokonce i některé celé kapitoly, a já většinou musela uznat, že má pravdu. Ale někdy jsem ji neposlechla, ovšem nakonec byla kniha skoro o třetinu kratší.

Žitkovské bohyně jste už jistě nesla do svého nakladatelství samozřejmě s jistotou. Co bylo vlastně hlav-

ním impulzem, že jste se rozhodla napsat příběh o věštkyních a léčitelkách z moravských kopanin?

Nejdříve jsem se dozvěděla o jejich existenci z různých historických kronik a jiných pramenů, ale asi největší inspirací byla pro mě krajina, kterou jsem si prošla, abych pochopila, proč právě tady se rodily ženy, které si jakousi čarodějnou moc uchovávaly z jedné generace do druhé. Nechtěla jsem napsat historii tohoto fenoménu, ale příběhy těch posledních nebo té úplně poslední žitkovské bohyně, na jejímž tragickém konci se podílel komunistický režim, který chtěl z gruntu vymýt všechno, co se nedalo úplně racionálně vysvětlit.

I když nastaly jiné časy, něco takového se zřejmě nedá prostě obnovit. Vy ovšem postavy svých románů nevymýšlíte, většinou jsou to konkrétní lidé, kteří žili. Kdybychom to vzali v procentech, kolik procent má ve vašich knihách skutečnost a kolik výmysl?

U Gerty bych to odhadla na 90 % a u Bohyní na 70 %. To ovšem nikdy nevím dopředu. Znam sice kosturu příběhu, když začínám psát, ale někdy se mi situace a dokonce i postavy vymknou z ruky a donutí mě, abych změnila plán. Příběh si prostě vynutí, že se postavy proměňují a jednájí proti mým úmyslům. Já se

Znam sice kosturu příběhu, když začínám psát, ale někdy se mi situace a dokonce i postavy vymknou z ruky a donutí mě, abych změnila plán.

musím podvolit, protože nikoho nemohu znásilňovat. Sice jsem je vytvořila, ale ony pak žijí svým vlastním životem. Ale dostávají se tak do života mého, takže na ně musím pořád myslet a v noci se mi o nich často zdají hrozné sny.

Žitkovských bohyní se na naše poměry prodalo úctyhodných 30 000 výtisků. V dubnu při vyhlášení cen Magnesia Litera vaše kniha získala i cenu čtenářů. Opravdu vás to tolik překvapilo?

Překvapilo, protože ono nejde o to jen přečíst knihu, ale vzít si i v knihkupectví nebo knihovně lístek, vyplnit ho a poslat, nebo sednout k počítači a cíleně vyplnit formulář, a to je projev velké angažovanosti. A kdo si může troufat spoléhat na to, že tu angažovanost čtenáři projeví zrovna jemu? Však i jiné skvělé knihy byly za ten poslední rok na žebříčkách, nejen *Žitkovské bohyně*. O to víc mě to těší – mám z toho skutečně velkou radost.

Loni na podzim jste byla na stáži v Berlíně, předpokládám, že proto, abyste tam měla klid na psaní?

Jistě to tak bylo míněno. Existuje totiž nadace, která se jmenuje Stiftung Brandenburger Tor – tedy nadace Brandenburské brány –, a ta vybrala berlínskou spisovatelku Peggy Mädlarovou, aby jela výměnou za mě na dva měsíce do Brna, kde jsem se jí plně musela věnovat. Seznamovala jsem ji s historií, městem, i s lidmi. Výhoda byla, že jsme všichni mluvili anglicky, angličtinu jsme znali tak na podobné úrovni. A pak jsem já jela na dva měsíce do Berlína, ubytovali mě v krásném

Žitkovské bohyně ve formě zvukové knihy namluvili Tereza Bebarová a Miroslav Táborský. Vydalo ADK Prague.

rozhovor

Kateřina Tučková

křížem krážem. Chodila jsem také po výstavách, ale nic jsem o tom nepsala, jen jsem to vnímala emočně. Pak jsme se s kolegy domluvili, že oni na tom byli stejně, také tam nic nenapsali.

Sama říkáte, že při psaní nijak netrpíte. Ani v té fázi, kdy to krátíte, obrušujete?

Já trpím jen se svými postavami, ale s tím se nedá nic dělat, protože jsou to postavy historické, a ty se prostě trápily. Nemám problém stylizovat. Něco jiného je to s výběrem historické doby a faktů, ale v tom je rozhodující, že mě zajímají zapomenuté a nepřevyprávěné události z minulosti, na nichž mohu demonstrovat to, co se u nás dělo. Třeba jsem zjistila, že v květnu 1945 byli vyhnáni z Brna ti, na jejichž byty si dělali zálsuk noví funkcionáři, kteří to mohli prosadit.

I když vás teď hodně zaměstnává prezentace vašich dvou úspěšných knih, jistě už pomýšlíte na další knihu. Bude to zase historické téma?

Jsem teď v období načítání, čtu si právě historické práce – ale vlastně to nemohu vyzradit. Kdybych vám řekla, co si čtu, tak byste hned uhodla dobu, a to já nechci. Kdysi jsem pojala takový úmysl napsat o Řecích, kteří sem přišli v polovině minulého století, když komunisti tehdy v Řecku prohráli a museli odejít. Československo jim nabídlo azyl, takže jich tu bylo hodně, někteří se vrátili později domů, ale jiní tu našli

FOTO:VOJTECH VLK

nový život. Usadili se v různých dědinách kolem Brna a hodně řeckých dětí tu bylo bez rodičů a dlouho trvalo, než se ty rodiny zase daly dohromady. Začala jsem sbírat informace a pořád jsem o tom mluvila, takže jsem se vymluvila a neměla jsem co psát.

Co je při vašem psaní nejnapínavější a nejdobrodružnější?

Asi to, že si ty postavy dělají, co chtějí. Někdy se stává, že chci napsat nějaký dialog, a ony mi ho obrátí vzhůru nohama. Zvlášť když to jde, tak by byl hřích to těm postavám nedovolit dořít. Mám sice v hlavě jakousi kostru, odkud kam ten příběh půjde, ale jednotlivé situace se vyvíjejí v procesu psaní, a tuhle jistou spontánnost a intuici si musím zachovat. Ale když příběh dopíšu, mohu text přehazovat i vyhazovat, teprve v tom celku vidím, co potřebuje.

Všimají si děti na školách i formy románu a znají vůbec vaše romány?

Většinou je nečetly, a tak na těch besedách získávají základní povědomí o době, a když se mluví o Gertě, tak se dozvedí, jak to bylo mezi Čechy a Němci. Pak jim přečtu kus z té knihy, a tak mají představu nejen o historii, tématu, ale i o tom, jak je to napsáno. V tom je takové setkání pro studenty dobré, že slyší v příběhu, co by se jinak museli učit teoreticky. A v nemalé míře je to i poradna, jak si počínat, když někdo chce psát, kam to zaslat, kde publikovat.

O čem budete dnes vyprávět v Morince?

Bude to dospělé publikum, budu jim promítat fotky z kopanic a vyprávět o tom, jak jsem tu krajinu vnímala, ale také to, jak jsem sbírala materiál po archivech. Posluchače baví, když se mohou dozvědět, jak konkrétně vzniká příběh a kniha. A zvlášť na Moravě zajímají posluchače ty bohyň se schopností léčit a čarovat.

Gerta je jistě přeložená do němčiny?

Právě že ne, a to je doklad, že Němce tahle otázka česko-německých vztahů už nezajímá. Když jsem byla v Berlíně, tak jsem zjistila, že současná generace už do téhle otázky nechce štourat, protože je vyřešená. Gerta vyšla italsky v roce 2011, a v Mad'arsku v roce 2012. Měla jsem jedno čtení v Padově, kam kromě bohemistů přišli Italové, které zajímá historie.

Jak je vidět, nejen historie a příběhy, ale i způsob, jak je Kateřina Tučková vypráví, zajímají všude posluchače i čtenáře.

bibliografie

Kateřina Tučková se narodila v roce 1980 v Brně, ale dětství strávila v malé jihomoravské vesnici. Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity vystudovala dějiny umění a bohemistiku. Dnes pracuje jako kurátorka výtvarných výstav, zajímá ji současné české figurativní malířství. V roce 2006 debutovala rozmarnou novelou **Montespiána**, napsala knihu o Kamilu Lhotákovi z hlediska jeho syna **Můj otec Kamil Lhoták**. Velký úspěch zaznamenala s románem **Vyhnaní Gerty Schnirch**, který vyšel v roce 2009 a o rok později dostal cenu Magnesia Litera. **Žitkovské bohyně**, druhý velký román Kateřiny Tučkové, získal v roce 2012 Cenu Josefa Škvoreckého a v roce 2013 Kosmas cenu čtenářů v rámci vyhlášení Magnesia Litera.

Kateřina Tučková s Terezou Bebarovou při přípravě Žitkovských bohýň ve formě audioknihy

FOTO:ARCHIV ADK PRAGUE

Chvála elektronického čtení

Nesmělé jarní paprsky, kterých jsme se letos tak dlouho nemohli dočkat, už horoucně rejdí v prašných městských ulicích a spolu s nimi se hlásí (alespoň u mě) myšlenky na léto. Na léto, dovolenou, cestu z města. Na únik do přírody, klidu, který vyruší jen hrdinové knížek, které se mi už od Vánoc vrší na nočním stolku. Jsou mezi nimi špeky minulých sezóny i světová klasika, kterou jsem zatím nestihla načíst. Hromádka knížek ční vzhůru pečlivě seskládaná do komínku, který traktují širší i užší hřbety různobarevných obalů, lákají mě každý večer, ale já jim odolávám: ještě pár týdnů a pak si to spolu užijeme lépe než teď, kdybych si pro ně našetřila jen pár desítek minut před usnutím. Jenže pak přijde ta trýznivá situace, které se každoročně nelze vyhnout. Kterou s sebou? Kufr praská ve švech, do batohu už se toho víc nevejde, nehledě na to, že váha obou zavazadel už dávno přesáhla limit pro leteckou přepravu. Znovu rozepnout a kritickým okem změřit nepromokavé trekové boty, jeden ze dvou svetřů i posledního Kratochvila. Ne, toho nedám – už dlouho jsem ten brněnský příběh prvních poválečných dnů odkládala! Ale co třeba Mailerova *Katova píseň* nebo Pamukova *Černá kniha*, ty mají hřbety zvící sedmi centimetrů a víc než půl kila každá! Jenže ten Orhan Pamuk se mi tak líbil, když vystupoval na nedávném Festivalu spisovatelů v Praze, byl takový obyčejně lidský... a Norman Mailer? Na jeho trestanecký příběh se těším už skoro rok, to nejde. S nevolí vytahuji termoláhev a vím, že jestli bude škaredě, tak toho budu uprostřed lesů a hor hodně litovat, protože marná sláva, Kratochvil, Pamuk ani Mailer mi teplý čaj nepřinesou.

A takhle to bylo vždycky – až doted'. Sama jsem všem příbuzným k posledním Vánocům nakoupila elektronické čtečky, ale protože oni si zřejmě mysleli, že spisovatele čtečka uráží, s pietou mi pod prskavky snesli pánev, utěrky a čajový servis.

Čtečku jsem si tedy před pár týdny pořídila sama, a letošní trýznění výběrem už proto nečekám.

Na nočním stolku se mi dál vrší knihy, které budou ozdobou mé knihovny a které s sebou budu vozit na krátké cesty – třeba na ty vlakem mezi Brnem a Prahou, které absolvuji skoro každý týden. Dál je pozoruji s úsměvem, ale zároveň už se těším i na ty, které na mě lákavě poblíkávají z nitra čtečky. Je tam už dobrá desítka stažených titulů, některé i zdarma, to když jsem narazila na texty, jimž už dávno vypršela práva. Takhle mi na displej naskočí Charles Dickens nebo Jane Austenová v originále, a já se s radostí nořím do košatých příběhů klasiků a přitom se i učím, když si nechám vygenerovat nějaké neznámé anglické slovíčko.

Tuhle mi jeden známý říkal, že k dalším knihám můžu snadno přijít stažením z free úložných serverů. Namítala jsem, že jejich vyhledání je složité, že to dlouho trvá, že kvalita úpravy je kolísavá, že texty jsou často rozsypané a nečitelné. Než jsme dopili kafe, ukazoval mi právě stažené, plně čitelné *Žitkovské bohyně* v pédeefku, čímž mě ani za mák nepotěšil. Abych se nemračila, nabídl, že mi další e-knihy může poslat mailem. Připadala jsem si sice trochu jako Mirek Dušín (kdo dneska nestahuje načerno?), ale pohoršeně jsem odmítla. Dokud se situace nějak nevyřeší (kdy už konečně přijdeme na nějaké řešení?), jsem rozhodnutá respektovat autorská práva a vřele ochotná za ně platit, protože vím, že tím podporuji své oblíbené autory. Obzvláště ty české, protože jejich (naše) honoráře za literární texty vznikající i několik let jsou všechno, jen ne uspokojivé a živobytí dostačující.

Takže můj známý si sice klepal na čelo, ale já jsem spokojená. Na nočním stolku mi trůní komínek knih, které mi připomínají, jak krásné letní čtení mě čeká a jak bohatou knihovnu budu mít, a ve čtečce mám řádku dlouho odkládaných nestárnoucích textů. V kufru mi tak letos může zůstat jak termoska, tak trekové boty, čili jsem zcela připravená, milé letní čtení!

Kateřina
TUČKOVÁ

FOTO: VOJTĚCH VLK

ešej